

Förbandsrapport: Livregementets husarer (K 3)

Rapportens syfte

Efter Pliktrådets besök på K 3 den 29 november redovisas här de intryck som gavs vid besöket. För kännedom bör nämnas att dokumentet är diariefört och därmed att betrakta som en offentlig handling om någon skulle begära det.

Det finns två anledningar till att Pliktrådet skriver rapporter. För det första underlättar en rapport att minnas alla intryck från de förband som besökts och skapar även underlag för Pliktrådets stora slutrapport. Den andra anledningen är att Pliktrådet kan erbjuda feedback till det förband som besökts.

Om ni hittar något i denna rapport som är felaktigt eller illa underbyggt går det bra att ta kontakt med Malin Eidmann i Pliktrådet. Detta görs lättast genom att skicka ett mejl till malin.eidmann@pliktradet.se. Det går också att ringa på 070-848 61 29.

Begreppslista

FM	Försvarmakten
GU	Grundutbildning
BU	Befattningsutbildning
LMA	Lokalt medinflytandeansvarig
K 3	Livregementets husarer
UM	Utökad mönstring
FH	Försvårshälsan

Om Pliktrådet

Pliktrådet är det centrala medinflytandeorganet för totalförsvarspiktiga under grundutbildning. Rådet består av fem före detta värnpliktiga, där ledamöterna väljs vid den årliga Värnpliktskongressen. Pliktrådet företräder på nationell nivå samtliga värnpliktiga i Sverige och bedriver intresse- och rättighetsbevakning för deras räkning. Förbandsbesök är en viktig del i Pliktrådets löpande verksamhet.

Om rapporten

Pliktrådet tillser att detta dokument går ut till LMA/rekrythandläggare, förbandschef eller motsvarande funktion samt förtroendevalda värnpliktiga på relevant förband. LMA ansvarar i sin tur för att vidarebefordra rapporten till relevanta funktioner på förbandet och de Pliktrådet träffat under sitt besök samt till berört soldathem. Från och med att Pliktrådet skickat ut rapporten har förbandet två veckor att återkoppla på dess innehåll. Därefter gör rapporten publik genom att skickas ut brett inom Försvarsmakten, andra totalförsvarsmyndigheter, riksdagens försvarsutskott, regeringskansli och media.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	4
Inledning	4
Organisation	5
Utbildning	5
Utbildningsstruktur och skede	5
Befattningar	5
Inryck och avbrott	6
Högvakt	6
Arbetsmiljö och säkerhet	6
Attityder	6
Fysisk och psykisk hälsa	7
Skador	7
Belastningsskador	7
Psykiskt välmående	8
Försvårshälsan	8
Boendemiljö lokaler och vistelseutrymmen	9
Utrustning	9
Resor	9
Kollektiv bestraffning och grå arbetskraft	9
Kost	9
Fritid och kommunikation	9
Hållbarhet	10
Information och mönstring	10
Utökad mönstring	10
Medinflytande	11
De förtroendevaldas förutsättningar	11
LMA	12
Avslutning	12

Sammanfattning

De värnpliktiga upplevde att en del truppnära befäl hanterade psykisk hälsa mycket väl. Pliktrådet vill i synnerhet uppmärksamma ett befäl och hoppas att dennes exempel sprider sig och blir ett kontinuerligt moment i utbildningen framöver.

De förtroendevaldas förutsättningar att genomföra sitt uppdrag är undermåligt. Bland annat saknas LMA som kan stödja dem i deras uppdrag. Tills dess att tjänsten tilldelas lämplig individ planerar förbundet att tillfälligt delge denna tjänst som en tillika befattning för en roll som står i direkt intressekonflikt med befattningen.

Förtroendevalda upplever oftast en god jargong på förbundet. Däremot ges även exempel på jargong med sexism, rasism, homofobi och verbala trakasserier. Detta de värnpliktiga sinsemellan, såväl som mellan befäl och värnpliktig.

Inledning

Besöket var Pliktrådets första besök på K 3 och syftade till att få en övergripande bild av förbundet. Dagen inleddes med en genomgång av Karlsborgs fästning och förbandets historia. Därefter besöktes soldathem och Försvarshälsan. Huvudförtroendepersonen visade Pliktrådet runt på logement, vistelseutrymmen, gym och dylikt. Efter detta deltog Pliktrådet i förbandsnämnden och slutligen genomförde Pliktrådet en utbildning i medinflytande för de förtroendevalda.

Tid / Plats	Verksamhet	Ansvarig
08.00 - ca.09.00 Regstab Kavallerisalen	Välkomna till K3!	RegFv Lars Westerberg
09.15 - 10.00 Soldathemmet	Information om soldathemsverksamheten i Karlsborg	Elisabeth Kindbom
10.00 - 11.30 Försvarshälsan Kliszow	Besök hos Försvarshälsan	Annelee Karlström samt Johanna Torstensson
11.30 - 12.30 Mr Kastanjen	Lunch tillsammans med ineliggande rekryter	
12.30 - 14.30 Livskvadron	Besöka boendelogement, vårdlokaler, tid för att samtala med rekryter osv.	Livskvadron
14.30 - 15.30 Livskvadron PIE	Utbildning förtroendevalda	Livskvadron
15.30 – 16.00 Livskvadron	Reservtid	Livskvadron

Bild 1: Besöksprogram.

Malin Eidmann
Kommunikationsansvarig
Pliktrådet

Adress:
Tegeluddsvägen 100
115 28 Stockholm

Kontakt:
malin.eidmann@pliktradet.se
070-848 61 29

Inledningsvis i detta dokument redogörs för organisationsstruktur och utbildningsskede på förbandet, främst för att Pliktrådet ska få en uppfattning och förståelse för förbandet. Från och med kapitel *Arbetsmiljö och säkerhet* behandlas innehåll kopplat till värnpliktiga.

Organisation

Karlsborgs fästning är ett öppet garnisonsområde och innanför murarna kan civila vistas och bo. Inom regementsområdet finns 16 aktörer: både civila och FM:s egna enheter.

Förbandet utbildar och består av små och lätttrörliga enheter. Enheterna är specialiserade och inriktade med olika förmågor som tillsammans bildar ett förband med bred kompetens. Förbandet har två bataljoner: *31. Lätt Skyttebataljon* (31. Iskbat) och *32. Underrättelsebataljon* (32. undbat) samt ett antal olika enheter. Några av dessa enheter är flygheten, överlevnadsskolan, logistikenheten, garnisonsenhet (FH, motorutbildning, simulatortjänst, sjukvårdsutbildning, idrott, bevakningsenhet) och två hemvärnsbataljoner. De värnpliktiga som tar anställning efter GU kommer bemanna både 31. Iskbat och 32. undbat.

Ett flertal av ovannämnda enheter bemannar internationella insatser. K 3 bedriver utbildning inför dessa, med interna enheter såväl som andra förband.

Utbildning

Utbildningsstruktur och skede

Vecka 34 ryckte 239 värnpliktiga in för att genomföra tio månaders utbildning. De värnpliktiga är uppdelade på sex plutoner med varierande befattning i varje pluton. Under BU-skedet blandas plutonerna och genomför gemensam utbildning, för att sedan återgå till ordinarie pluton. Vid besöket befann sig de värnpliktiga i BU och plutonerna var således splittrade i olika grupper.

Befattningar

De sex plutonerna är uppdelade i fyra plutoner med jägaruttaga och två med förstärkningssoldater. Två plutoner utbildas mot 31. Iskbat, två plutoner mot 32. Undbat och två funktionsplutoner mot båda bataljonerna. Den ena funktionsplutonen är inriktad mot ledning medan den andra är inriktad mot underhåll.

Följande befattningar utbildas:

- Förare
- Sjkv
- GB
- Signalist
- Hjälpmekaniker; UAV
- Understöd; Ksp, grg, farb, robot ¹

Inryck och avbrott

INRYCKKANDE

239 värnpliktiga, varav: män: 227 kvinnor: 12

AVBROTT V.49 (15 VECKOR IN PÅ UTBILDNINGEN)

20 värnpliktiga, varav: män: 17 kvinnor: 3

Vapenfria ärenden: 2

Högvakt

K 3 har blivit tilldelad högvaktsperiod vecka 51. Det lyftes inga anmärkningar om negativ inverkan på utbildningen. Däremot uppgavs att de flesta genomför två högvaktsperioder och att likt föregående år kommer K 3 inte genomföra vinterutbildning. Huruvida avsaknad av vinterutbildning är till följd av högvaktsperiod eller ej framgick inte. Om så är fallet ställer sig Pliktrådet skeptiska till förbandets prioriteringar.

Arbetsmiljö och säkerhet

Attityder

Upplevelsen av attityd och jargong skiljer sig drastiskt de värnpliktiga mellan. Överlag uppger förtroendevalda att jargongen präglas av respekt gentemot varandra. De uppger att det händer att oacceptabelt språk brukas, men att vid uppdragande tillrättavisas individen, av dem själva eller befäl.

Å andra sidan ger värnpliktiga exempel på sexistiskt, homofobiskt och rasistiskt språkbruk. Pliktrådet upplevde stor frustration från dessa individer kopplat till problemet. Individerna anger att vid tillrättavisande upplevs förbättring till en början, för att sedan gradvis återgå till oacceptabla kommentarer och uttryck.

¹ Värnpliktiga inom understöd har ofta dubbla befattningar. Antingen dubbel understöd, eller understöd i kombination med annan befattning.

Vidare har de upplevt det svårt att omhänderta problemet på ett rimligt och effektivt sätt, samt att få stöd för denna fråga från befäls håll.

Pliktrådet ser positivt på att majoriteten tycks uppleva en god jargong på förbandet. Men i och med att ett antal värnpliktiga hyser väldigt starka känslor för problemet med jargong är Pliktrådets ståndpunkt att förbandet är i behov av att arbeta vidare med frågan.

Fysisk och psykisk hälsa

Skador

Försvårshälsan uppger att de vanligaste belastningsskadorna följer ett mönster under året. Till en början ter sig skadorna i problem med fötter och benhinnor. Därefter övergår skadorna till knä- och ryggont.

FH diskuterar problematiken vad gäller skador eller långvarig sjukdom i kombination med en icke flexibel utbildning. FH menar att individuella förutsättningar bör hanteras annorlunda än i dagsläget för bästa möjliga effekt, det vill säga störst antal värnpliktiga som tar sig igenom utbildningen och kan krigsplaceras. Utbildningen, som den ser ut idag, innebär en mycket begränsad möjlighet att fortsätta utbildningen med skada, eller att komma tillbaka efter skada eller långvarig sjukdom. Detta medför en hög risk för avbruten utbildning när sådant inträffar.

Belastningsskador

Belastningsstegringen är utformad efter procent kroppsvikt och översatt i standardutrustning. Olika fysiska förutsättningar innebär dock att standardutrustningen utgör en markant skillnad i procentuell belastning mellan en individ om 90 kg och en individ om 60 kg. Vidare diskuteras om belastningen således bör anpassas till individen istället för att individen anpassar sig till utrustningen.

FH lyfter problemet med de individer som får höga resultat på de fysiska testerna vid mönstringen, men då deras fysiska storlek innebär att de ändå med hög sannolikhet kommer skada sig. Frågor som ställs är:

- om det är gångbart att plikta in individer med sannolik hög skaderisk på fysiskt tunga befattningar, kopplat till att de troligtvis kommer skada sig och ej klara utbildningen,
- om riktlinjer (ej krav) för längd och vikt borde inkluderas i kravprofilen för vissa befattningar.

FH har inte ett givet svar på frågeställningarna om utrustning och mönstringsförfaranden. Dock anser Pliktrådet att FH:s spekulationer är värdefulla att begrunda.

FH upplever att de ofta vårdar nageltrång, borrelia och allergi mot tejp. I år har det även förekommit en förhöjd andel som fått en ordentlig allergisk reaktion från den nya maskfärgen.

Det har lagts märke till skador som kan bli allvarliga på grund av mörkade skador, eller för den värnpliktige okända fysiska åkommor, i kombination med allmän okunskap för den höga belastningen. Givet det senare har värnpliktiga inte heller förståelse för att en gammal skada, fysisk eller psykisk, kan innebära komplikationer.

Psykiskt välmående

De värnpliktiga upplever att befälen hanterar psykiskt välmående bra. Förtroendevalda i en pluton ger exempel på ett befäl som samlade de värnpliktiga under första fältveckan för att ha ett öppet samtal om välmående i fält. Befälet berättade om egna erfarenheter och gav förslag på förebyggande åtgärder. Därefter fick de värnpliktiga chansen att prata enskilt med befälet. Detta fick mycket positiv respons bland de värnpliktiga. Pliktrådet hoppas att man fortsätter med detta i framtiden, på samtliga plutoner samt kontinuerligt för inryckande värnpliktskullar.

Överlag anger de värnpliktiga att befälen är måna om psykisk hälsa. De menar att detta märks genom att befälen är uppmärksamma på symtom för psykisk ohälsa.

Befälen rekommenderar de värnpliktiga att uppsöka psykolog. Dessvärre uppges även att det förekommer 1–3 värnpliktiga på en pluton som mörkar dåligt mående. Pliktrådet har förhoppningar om att förbandet fortsatt arbetar förebyggande med psykisk ohälsa och ser gärna utveckling av utbildning för värnpliktiga inom området.

Försvarshälsan

Struktur:

- 1 läkare
- 3 sjuksköterskor
- 1 chefsjuksköterska
- 1 hälsopedagog
- 1 psykolog (tillkom i våras)
- 1 sekreterare
- 2 fysioterapeuter (en tillgänglig endast för värnpliktiga)

FH medverkar vid skvadronsrapporteringen varje vecka. Bland annat orienteras de om utbildningsskede, värnpliktiga och befäl. FH har således god insyn i den dagliga verksamheten på GU-skvadronen. FH upplever inte att de är överbelastade.

Drop-in sker varje vardag hos sjuksköterskorna. Annat stöd sker via samordning. Av erfarenhet håller FH schemat öppet under perioderna kring UM och inryck.

Boendemiljö lokaler och vistelseutrymmen

Karlsborgs fästning och garnisonsområde är ett trevligt område. Det finns ett fåtal fastigheter för boende och civila butiker, soldathem och dylikt, vilket skapar en känsla av ett litet samhälle innanför garnisonsområdet. Lokalerna i fästningen är fina men gamla. En del utrymmen är slitna och i behov av renovering. Exempelvis är det dålig ventilation i torkutrymmen, vilket innebär att de värnpliktiga har svårt att få utrustningen torr. Det finns inget dagrum, de värnpliktiga hänvisas till soldathemmet.

Utrustning

FH uppger att Känga 90 är ett problem för många värnpliktiga. Den är mjuk och platt, vilket innebär att fotens muskler snabbt blir trötta och risken för belastningsskador och akuta skador ökar till följd.

Resor

Det framförs inga anmärkningar gällande problem med resor.

Kollektiv bestraffning och grå arbetskraft

Det framkommer inga situationer av kollektiv bestraffning eller grå arbetskraft.

Kost

Det finns ingen möjlighet att vara vegetarian. Vid inryck fick värnpliktig höra: ”-*Det kan du glömma*”, som besked vid förfrågan.

De värnpliktiga uppger att det är för kort tid mellan plutonerna när det ska utspisas. Kökspersonalen hinner inte med att fylla på maten, vilket innebär att de värnpliktiga i många fall endast får äta knäckebröd eller müsli utan yoghurt.

Vidare uppger värnpliktiga att de får för lite och näringsfattig mat. Detta gäller både ISO och MR.

Fritid och kommunikation

Det finns inget dagrum i fästningen, däremot ligger soldathemmet inom garnisonsområdet. Där finns goda förutsättningar för fritidsaktiviteter, tack vare en samarbetsvillig och driven soldathemsföreståndare.

På soldathemmet erbjuds diverse utrustning för tv, spel, musik, litteratur och liknande underhållning. De värnpliktiga har stort inflytande över utbudet av utrustning och aktiviteter. Pliktrådet upplever det tydligt att föreståndaren och hennes personal anstränger sig för att förbättra tillvaron för de värnpliktiga.

Däremot har Pliktrådet efter besöket tagit del av information om att aktiviteter som föreståndaren försöker anordna motarbetas av befäl på skvadronen. Ett exempel som gavs beskrev en händelse där befäl hindrat värnpliktiga från att anmäla sig till aktiviteter genom att riva sönder och kasta anmälningslistor.

Detta kan till synes verka triviale men är i själva verket symptomatiskt för en större problematik kopplat till attityd. Att ta sig rätten att begränsa värnpliktigas tjänstefria tid samt att underminera föreståndarens arbete på det sätt som beskrivs visar på synnerligen dålig karaktär och brist på respekt, som inte står i paritet med FM:s värdegrund. Vid uppdagande åtgärdades detta genom att en ny lista sattes upp. Pliktrådet ser positivt på att förbundet tycks mån om att stävja överträdelser av motsvarande sort.

Vidare uppger värnpliktiga och föreståndaren att brist på planering av utbildning, eller bristande delgivning av schema, innebär att värnpliktiga och soldathem i sin tur inte kan planera för aktiviteter under ledig tid. Detta berör framförallt kvällsaktiviteter, men uppger även exempel på större arrangemang såsom anhörighetsdagen. Förtroendevalda och föreståndaren efterfrågar tydlig rutin gällande kommunikation och delgivning av befintliga scheman mellan relevanta parter.

Hållbarhet

I korridorerna finns goda möjligheter till återvinning.

Information och mönstring

Utökad mönstring

Informationshelg för förstärkningssoldaterna sammanfaller med jägaruttagas UM. Förstärkningssoldaterna genomför samma tester som jägaruttaga, utan de skullkrav som krävs för att jägaruttaga ska bli antagna. Kängor och träningsprogram delas ut till närvarande förstärkningssoldater och de jägaruttaga som blivit godkända.

De värnpliktiga som genomfört UM med icke godkända resultat lyfter kritik mot att de inte fick någon, eller för lite, påverkan över deras placering. Enligt deras vetskap: på grund av att de flesta platser på förbanden redan är fulla.

Vidare uttrycktes önskemål om möjligheten att genomföra dubbel UM. Det vill säga att om man genomfört UM med icke godkända resultat, ska möjlighet ges att genomföra UM på annat förband. Exempel som användes var att om individen tidigare inte blev antagen vid på Arméns jägarbataljon, ska möjligheten finnas att göra UM på K 3. Mönstringsförrättare vid TRM har förmedlat till en del individer att detta är möjligt.

Medinflytande

De förtroendevaldas förutsättningar

Plikträdet fick möjlighet att medverka på en förbandsnämnd. Dessvärre lade Plikträdet märke till en del väsentliga utvecklingspunkter. Till en början var det stor förvirring bland de förtroendevalda kring tid och plats, vilket resulterade i att ett antal av de som borde varit där ej närvarade eller kom sent.

Kommunikativa missar av detta slag uppger de förtroendevalda är vanligt förekommande, kopplat till delgivning av information i allmänhet. Av skvadronchef hölls sedan de värnpliktiga ansvariga för den sena/uteblivna ankomsten. De förtroendevalda hade inte fått ut agendan för mötet i förväg, vilket motsäger att de värnpliktiga skulle vara ansvariga för bristande tidspassning, då detta snarare tyder på bristande delgivning.

I vanliga fall kan Plikträdet förstå syftet med utvärdering av bristfällande tidspassning. Däremot uppfattas det som ett illa valt tillfälle, i och med att de förtroendevalda var på väg till ett möte med förbandschefen. Detta i synnerhet då kärnsyftet med mötet är att sända utvecklingspunkter, kritik, åsikter och dylikt, gentemot förbandschefens personal och verksamhet. Plikträdet menar att en obefogad tillrättavisning inte skapar gynnsamma förhållanden för ett sådant möte, utan snarare gör det svårt för värnpliktiga att komma med feedback.

Plikträdet upplevde att den allmänna stämningen i rummet gjorde det svårt för de förtroendevalda att lyfta viktiga frågor i ett öppet klimat. De förtroendevalda tycktes känna sig satta på plats och till besvär när de lyfte problem. Plikträdet upplevde att resultatet blev ett ineffektivt möte, eftersom förtroendevalda inte kände sig trygga att djupgående diskutera de frågor som Plikträdet tidigare under dagen blivit orienterad om. Exempel på hur Plikträdet uppfattade detta var när en av de förtroendevalda lyfte ett upplevt problem med jargong. Tidigare under dagen hade Plikträdet blivit orienterad om att dessa frågor innefattar, men inte begränsas till, problem som berör homofobi, sexism och rasism. Stämningen i rummet innebar att djupare diskussion och förslag på handlingsplan från ledningens håll uteblev. Den förtroendevalda uppgav istället att han själv ska försöka prata med sina kamrater än en gång. Vidare berördes ämnen i stil med kvaliteten på maten och fystester, vilka förvisso är relevanta frågor, men som enligt Plikträdet upptog för stor del av värdefull tid med förbandsledningen.

I efterhand anger de förtroendevalda att den tryckta stämningen berodde på närvaro av för dem högt uppsatta befäl, snarare än tillrättavisande från skvadronchefen. Pliktrådet har förståelse för att hierarki kan generera sådan stämning. Upplevelsen var ändå ett ineffektivt möte till följd av en tryckt stämning. Således har Pliktrådet förhoppningar om att förbundet utvecklar rutinen inför nämnder för att skapa goda förutsättningar för framtida förtroendevalda. Exempel på konkreta förslag är ökad kontinuitet, förmöten, delgivning av agenda och protokoll, samt förbättrad kommunikativa rutiner.²

LMA

För närvarande finns ingen LMA. Tanken är att rekrythandläggaren tillfälligt kommer få LMA som tillikauppgift. Pliktrådet anser detta vara mycket olämpligt i och med att dessa två befattningar står i direkt intressekonflikt med varandra.

Rekrythandläggarens uppgift innebär bland annat att erbjuda stöd till befäl i konflikt med värnpliktig, medan i rollen som LMA förväntas densamma erbjuda den värnpliktige stöd. Detta medger rekrythandläggaren kan innebära komplikationer.

Avslutning

Pliktrådet hoppas att vi med denna rapport har förmedlat våra intryck och förmedlat en bedömning som kan bidra i processen att skapa konstruktiva åtgärder. Pliktrådet upplevde ett gott och samarbetsvilligt mottagande från personalen och värnpliktiga på förbundet. Vi har förhoppningar om, och ser fram emot, ett fortsatt gott samarbetet mellan Pliktrådet och Livregementets Husarer.

Tack för ett givande besök,

Pliktrådet genom
Malin Eidmann

² Dessa utvecklingspunkter beskrivs utförligt i *Återbesöksrapport Livregementets husarer - Pliktrådet*.